

Sygn. akt V CSK 491/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 6 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSA Marek Machnij (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Henryka G.

przeciwko Adamowi M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 października 2011 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 23 kwietnia 2010 r., sygn. akt I ACa 43/10,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu
Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2010 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 19 listopada 2009 r. sygn. akt II C 206/09, oddalającego powództwo o zapłatę kwoty 138.544 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu 50% dochodu Komornika Sądowego Rewiru III przy Sądzie Rejonowym K.- Z. w K. za okres od lipca do listopada 2007 r., uzyskanego przez pozwanego w związku z pełnieniem funkcji zastępcy powoda jako komornika w tym rewirze.

Powyższe orzeczenie zostało wydane na tle następującego stanu faktycznego:

Powód, pełniący funkcję Komornika Sądowego Rewiru III przy Sądzie Rejonowym w K., decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 stycznia 2007 r. został zawieszony w czynnościach komornika w związku z prowadzonym przeciwko niemu postępowaniem dyscyplinarnym. Następnie decyzją z dnia 22 lutego 2007 r., utrzymaną w mocy decyzją z dnia 18 maja 2007 r., Minister Sprawiedliwości odwołał powoda ze stanowiska komornika. Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. wyrokiem z dnia 28 września 2007 r. uchylił te decyzje, stwierdzając jednocześnie, że nie podlegają one wykonaniu.

Zarządzeniem Prezesa Sądu Apelacyjnego z dnia 28 lutego 2007 r. pozwany został ustanowiony zastępcą Komornika Sądowego Rewiru III przy Sądzie Rejonowym w K. Pozwany do czerwca 2007 r. przekazywał powodowi wynagrodzenie na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t. j. Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm., dalej jako: u.k.s.e.).

W związku ze zniesieniem z dniem 1 kwietnia 2007 r. Sądu Rejonowego w K. i utworzeniem w jego miejsce Sądów Rejonowych K. – Z. i K. – W. w K., zarządzeniem z dnia 16 marca 2007 r. Prezes Sądu Apelacyjnego zniósł rewiry komornicze na obszarze właściwości Sądu Rejonowego w K. i utworzył w obszarze właściwości Sądu Rejonowego K. – Z. w K. nowe rewiry komornicze, w tym Rewir Komorniczy III tego Sądu. Zarządzeniem z dnia 8 maja 2007 r. Prezes Sądu Apelacyjnego wyznaczył pozwanego zastępcą komornika tego rewiru.

W związku z utworzeniem nowych rewirów komorniczych przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. powód wniósł o zmianę decyzji powołującej go na stanowisko Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w K. Z uwagi na wcześniejszą decyzję o odwołaniu go ze stanowiska komornika, decyzją z dnia 15 czerwca 2007 r. Minister Sprawiedliwości umorzył postępowanie w tym zakresie. Ostatecznie powód powołany został na stanowisko Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lutego 2008 r.

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo, wskazując, że w związku ze zniesieniem Sądu Rejonowego w K. powód utracił status komornika przy tym Sądzie, ale nie została równocześnie wydana w stosunku do niego decyzja zmieniająca wcześniejszą decyzję o powołaniu na komornika w obszarze właściwości nowo utworzonego sądu. Taka decyzja była wymagana w ówczesnym stanie prawnym wobec braku aktualnie obowiązującego art. 7 ust. 3 u.k.s.e., zgodnie z którym w razie zniesienia sądu rejonowego komornicy dotychczas działający przy tym sądzie stają się z mocy prawa komornikami przy sądzie obejmującym swoją właściwością obszar właściwości zniesionego sądu. Z tego względu do dnia 1 lutego 2008 r. powód nie posiadał statusu komornika przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K., a tym samym nie przysługiwało mu roszczenie o zapłatę połowy wynagrodzenia przez jego zastępcę.

W apelacji od tego wyroku powód zarzucił naruszenie art. 63 ust. 3 i art. 27 u.k.s.e. oraz sprzeczność ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego z zebrany w sprawie materiałem wskutek przyjęcia, że pozwany pełnił funkcję zastępcy komornika w nieobsadzonym rewirze.

Sąd Apelacyjny nie podzielił tych zarzutów, stwierdzając, że skarżący nie wykazał, aby w okresie objętym powództwem dochodzone roszczenie przysługiwało mu jako komornikowi zastępowanemu przez pozwanego. W związku ze zniesieniem Sądu Rejonowego w K. i wydaniem decyzji powołującej powoda na stanowisko komornika przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. dopiero w dniu 1 lutego 2008 r., w okresie od lipca do listopada 2007 r. powód nie posiadał tytułu prawnego

do żądania wynagrodzenia. Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie ma podstaw do uznania, że powołanie komornika mogło nastąpić w sposób dorozumiany.

W skardze kasacyjnej powód podniósł zarzuty naruszenia prawa materialnego, a mianowicie błędnej wykładni art. 1 i 63 ustawy z dnia 29 sierpnia 2007 r. o komornikach sądowych i egzekucji przez przyjęcie, że nie był on Komornikiem Rewiru III przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K., lecz od dnia 1 kwietnia 2007 r. do dnia 1 lutego 2008 r. był komornikiem przy nieistniejącym Sądzie Rejonowym w K. oraz błędnej wykładni art. 10 i art. 11 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 112, poz. 769) przez przyjęcie, że dopiero decyzja Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lutego 2008 r. powołała go na stanowisko Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, a także o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie – o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie na jego rzecz dochodzonego roszczenia i kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie.

Z ustalonych przez Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku okoliczności faktycznych, wyznaczających granice rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy, wynika, że powód został powołany na stanowisko komornika sądowego w 1998 r. i pełnił tę funkcję nieprzerwanie również w okresie objętym sporem w tej sprawie, tj. od lipca do grudnia 2007 r., ponieważ pomimo wydania przez Ministra Sprawiedliwości decyzji z dnia 22 lutego 2007 r. i z dnia 18 maja 2007 r. o odwołaniu go z tego stanowiska ostatecznie na mocy wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 28 września 2007 r. obie w/w decyzje zostały uchylone z jednoczesnym stwierdzeniem, że nie podlegają one wykonaniu. W tej sytuacji nie może ulegać żadnym wątpliwościom, że w spornym okresie powód był komornikiem sądowym.

Przyczynę oddalenia powództwa stanowiło natomiast stwierdzenie przez sądy obu instancji, iż z uwagi na zniesienie z dniem 1 kwietnia 2007 r.

Sądu Rejonowego w K., w którym powód przed odwołaniem go z funkcji komornika sądowego na mocy uchylonych następnie decyzji Ministra Sprawiedliwości zajmował ostatnio stanowisko komornika rewiru III tego Sądu oraz ze względu na brak powołania go na stanowisko komornika rewiru III w nowo utworzonym Sądzie Rejonowym K. – Z. w K., w którym to rewirze pozwany był w spornym okresie zastępcą komornika, nie ma możliwości przyjęcia, że powód był w tym okresie komornikiem rewiru III w Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. zastępowanym przez pozwanego, a w konsekwencji nie przysługuje mu roszczenie wobec pozwanego, jako jego zastępcy, o zapłatę wynagrodzenia na zasadach określonych w art. 63 ust. 1 u.k.s.e.

Powyższe stanowisko jest nieuzasadnione. Przede wszystkim zwrócić trzeba uwagę na brak należytej konsekwencji ze strony Sądu Apelacyjnego, który – nie kwestionując tego, iż powód w spornym okresie zajmował stanowisko komornika sądowego – uznał, że nie ma podstaw do ustalenia, że pełnił on w tym czasie funkcję Komornika Sądowego Rewiru III w utworzonym od dnia 1 kwietnia 2007 r. Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. z uwagi na brak decyzji o powołaniu go na tą funkcję. Sąd Apelacyjny stwierdził bowiem, iż nie sposób przyjąć, aby komornik sądowy, pełniący odpowiedzialną funkcję publiczną, mógł być powołany na konkretne stanowisko w sposób dorozumiany niezależnie od wydanej w tym przedmiocie decyzji.

Taki pogląd trafnie został zakwestionowany przez powoda w skardze kasacyjnej, ponieważ jego akceptacja oznaczałaby, że pod rządami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t. jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym przed dniem 28 grudnia 2007 r., tj. przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 112, poz. 769), możliwe było zajmowanie stanowiska komornika sądowego bez jednoczesnego powierzenia konkretnego rewiru komorniczego. Do tego sprowadzałoby się przecież stwierdzenie, że ze względu na brak decyzji Ministra Sprawiedliwości o zmianie decyzji o powołaniu powód nadal – w okresie objętym sporem - pozostawał wprawdzie komornikiem, ale w Rewirze III zniesionego z dniem 1 kwietnia 2007 r. Sądu Rejonowego w K.

W związku z tym nie można odmówić powodowi racji w zakresie, w którym zarzuca Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 1 u.k.s.e., zgodnie z którym komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym. Treść tego przepisu wskazuje na ścisłe powiązanie funkcji komornika sądowego z sądem rejonowym, przy którym on działa, wobec czego nie mogło dojść do sytuacji, w której powód był (pozostał) komornikiem przy nieistniejącym od dnia 1 kwietnia 2007 r. Sądzie Rejonowym w K. Uwzględniając jego specyficzną sytuację, wynikającą z faktu, że w chwili utworzenia nowego Sądu Rejonowego K. – Z. w K., formalnie nie był komornikiem sądowym, gdyż został bezpodstawnie – jak się później okazało – odwołany z tego stanowiska, należy poszukiwać takiego rozwiązania w obowiązujących wówczas przepisach, które pozwoli zachować spójność między przysługującym powodowi nieprzerwanie stanowiskiem komornika sądowego, a dokonywanym zmianami w organizacji i funkcjonowaniu sądów powszechnych oraz komorników sądowych.

W tym celu zauważyć można, że w ówczesnym stanie prawnym komornik sądowy działał nie tylko przy określonym sądzie rejonowym, ale ponadto – po myśli art. 7 ust. 1 u.k.s.e. – w rewirze komorniczym, obejmującym obszar właściwości sądu rejonowego, część tego obszaru lub obszar właściwości kilku sądów rejonowych. Powód trafnie argumentował więc, że w spornym okresie nie było możliwe pełnienie funkcji komornika sądowego bez jednoczesnego powierzenia komornikowi konkretnego rewiru.

Rozwiązania tego na pozór bardzo skomplikowanego problemu można doszukać się w treści ustalonego stanu faktycznego. W świetle ustaleń przyjętych przez Sąd Apelacyjny nie ulega bowiem wątpliwości, że rewir komorniczy nr III, w którym powód został powołany na stanowisko komornika i w którym pozwany został ustanowiony zastępcą komornika właśnie w odniesieniu do powoda, który to rewir istniał przy zniesionym Sądzie Rejonowym w K., został na mocy zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego nr 9/2007 z dnia 16 marca 2007 r. przeniesiony do Sądu Rejonowego K. – Z. w K. Wprawdzie w tym zarządzeniu jest mowa o utworzeniu rewirów w nowo utworzonych Sądach, ale – na co Sąd Apelacyjny nie zwrócił należytej uwagi – utworzone w nim rewiry całkowicie odpowiadały wcześniej istniejącym rewiram, działającym przy Sądzie Rejonowym w K. na podstawie

zarządzenia Prezesa Sądu Apelacyjnego nr 28/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r., a co jest tym bardziej istotne w niniejszej sprawie – rewir III tegoż Sądu nawet zachował swoje oznaczenie jako również Rewir Komorniczy nr III w Sądzie Rejonowym K. – Z. w K.

Ponadto zauważyć należy, że z jednej z strony w w/w zarządzeniu nr 9/2007 w ogóle nie było mowy o personalnej obsadzie poszczególnych rewirów w nowo utworzonych sądach, a z drugiej strony nie było też wątpliwości (nie miał ich zresztą również pozwany co najmniej do lipca 2007 r.), że w rewirze komorniczym nr III w Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. funkcję komornika pełnił po dniu 1 kwietnia 2007 r. pozwany, będący przecież jedynie zastępcą komornika, którym wcześniej był w tym rewirze powód. Nie ma zatem uzasadnionych argumentów, z których wynikałoby, że bez formalnego powierzenia powodowi rewiru komorniczego nr III w Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. nie mógł być on uważany za komornika tegoż rewiru i tegoż Sądu.

Powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w treści art. 10 ust. 1 powołanej wyżej ustawy z dnia 24 maja 2007 r., nowelizującej ustawę o komornikach sądowych i egzekucji z dnia 28 grudnia 2007 r. Zgodnie z treścią tego przepisu z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przestają istnieć dotychczasowe rewiry komornicze, a działający w nich komornicy stają się z mocy prawa komornikami rewirów w rozumieniu niniejszej ustawy. W terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy Minister Sprawiedliwości doręczy komornikom decyzje zmieniające decyzje o powołaniu na stanowisko komornika sądowego.

Regulacja zawarta w tym przepisie obejmowała likwidację dotychczasowych rewirów komorniczych i powołanie działających w nich komorników z mocy prawa na stanowiska komorników w rewirach utworzonych na mocy przepisów tej ustawy, czyli w zasadzie na obszarze właściwości całego sądu rejonowego (por. art. 7 ust. 1 u.k.s.e. w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 grudnia 2007 r.). Ponadto przewidywała doręczenie komornikom przez Ministra Sprawiedliwości w terminie 3 miesięcy od jej wejścia w życie decyzji zmieniających ich wcześniejsze decyzje o powołaniu na zajmowane dotychczas stanowiska.

W niniejszej sprawie istotna jest ocena charakteru decyzji Ministra Sprawiedliwości, o której mowa w powyższym przepisie, ponieważ jej brak stanowił podstawową przyczynę odmówienia powodowi statusu komornika w rewirze, w którym pozwany pełnił funkcję zastępcy komornika, a w konsekwencji uznania, że skarżącemu nie może przysługiwać roszczenie wobec niego, przewidziane w art. 63 ust. 1 u.k.s.e. W tym zakresie zwrócić trzeba uwagę przede wszystkim na to, że zmiana statusu komorników, wynikająca ze wspomnianej nowelizacji, następowała z mocy prawa. Ponadto zauważyć wypada, że wskazane w powyższym przepisie decyzje Ministra Sprawiedliwości nie dotyczyły powołania na stanowisko komornika sądowego, lecz zmiany wcześniejszych decyzji, na mocy których określone osoby już zostały powołane na stanowisko komornika sądowego. W zestawieniu z powstaniem skutków w postaci zmiany zakresu działania (rewirów) z mocy prawa pozwala to uznać, że te decyzje nie kreowały statusu komornika, lub inaczej mówiąc nie powoływały konkretnych osób na to stanowisko, lecz jedynie określały zakres działania (siedzibę) osób, które już zajmowały stanowisko komornika w chwili wejścia w życie tej nowelizacji. Ich znaczenie było zatem wyłącznie deklaratoryjne.

Powoduje to, że chybione jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, jakoby w tej sprawie chodziło o dorozumiane powołanie powoda na stanowisko komornika sądowego. Należy jednoznacznie podkreślić, że w tym wypadku odróżnić trzeba powołanie konkretnej osoby na takie stanowisko (w tej sprawie chodzi o to, że powód w spornym okresie niewątpliwie posiadał uprawnienia komornika sądowego) od określenia sądu i rewiru, w którym wykonywała ona swoją funkcję. To ostatnie zagadnienie mogło zostać wyjaśnione na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego bez konieczności uprzedniego wydania odpowiedniej decyzji przez Ministra Sprawiedliwości. Odmienny wniosek mógłby być uzasadniony jedynie wtedy, gdyby skutek, określony w art. 10 ust. 1 w/w ustawy z dnia 24 maja 2007 r., nie następował z mocy prawa, lecz wymagał najpierw wydania decyzji administracyjnej o charakterze konstytutywnym.

Prezentowane stanowisko pozostaje w zgodzie z treścią decyzji Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lutego 2008 r., wydanej właśnie na podstawie art. 10 ust. 1 tej ustawy (k. 49). Z jej uzasadnienia jednoznacznie wynika, że ten organ nie miał

żadnych wątpliwości, iż w związku ze zmianami organizacyjnymi, dotyczącymi zniesienia Sądu Rejonowego w K. oraz utworzenia Sądów Rejonowych K. – Z. i K. – W. w K., a także zmianami istniejących w tych Sądach rewirów komorniczych, oraz z uwagi na zmiany, wynikające z w/w nowelizacji, która weszła w życie z dniem 28 grudnia 2007 r., uzasadnione jest dokonanie zmiany wcześniejszej decyzji o powołaniu powoda na stanowisko komornika sądowego przez powołanie go na stanowisko komornika przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. Podkreślić zwłaszcza trzeba, że ta decyzja została wydana w związku z istnieniem obowiązku doręczenia dotychczasowym komornikom decyzji, o których mowa w art. 10 ust. 1 nowelizacji. W tej sytuacji nie mogłoby dojść do jej wydania, gdyby w dniu wejścia w życie tej nowelizacji powód nie był komornikiem sądowym w Sądzie Rejonowym K. – Z. w K., którego dotyczy ta decyzja. Jak już bowiem wyżej wskazano, zmiana rewirów następowała z mocy prawa.

Powód nie stał się zatem komornikiem Sądu Rejonowego przy Sądzie Rejonowym K. – Z. w K. dopiero na mocy tej decyzji i z dniem jej wydania, lecz był nim już przed jej wydaniem, z tym że z dniem 28 grudnia 2007 r. z mocy prawa przestał być komornikiem określonego rewiru (w tym wypadku: rewiru III) i stał się komornikiem sądowym przy tym Sądzie (podobnie jak pozostali komornicy z innych rewirów tego Sądu), a ta decyzja jedynie potwierdziła istniejący stan.

Zarzut naruszenia art. 10 ustawy z 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji okazał się zatem trafny. Bezprzedmiotowy w niniejszej sprawie jest natomiast zarzut naruszenia art. 11 tej ustawy, który dotyczy zupełnie innych zagadnień, niż są rozstrzygane w tej sprawie, a mianowicie reguluje kwestię właściwości komorników we wszczętych przed wejściem w życie tej ustawy postępowaniach egzekucyjnych.

Nie można odmówić racji również zarzutowi naruszenia art. 63 ust. 1 u.k.s.e. Skoro bowiem, jak wyżej wyjaśniono, nie mogło być sytuacji, w której pozwany pełnił w spornym okresie funkcję zastępcy komornika w nieobsadzonym rewirze komorniczym, w szczególności rewirze nieobsadzonym przez powoda, nie można przyjąć, iż nie był zobowiązany do zapłaty na rzecz powoda należności, przewidzianych w tym przepisie. Odmienne stanowisko prowadziłoby do tego, że

z jednej strony powód, będąc komornikiem w rewirze, w którym pozwany został ustanowiony zastępcą, nie byłby w ogóle uprawniony do jakiegokolwiek wynagrodzenia, a z drugiej strony pozwany, będący jedynie zastępcą komornika, nabywałby wbrew treści tego przepisu uprawnienie do całości, a nie tylko określonej w nim części wynagrodzenia, wynikającego z tytułu prowadzenia spraw egzekucyjnych w tym rewirze. Zauważyć zaś należy, że pozwany nie został zastępcą jakiegoś abstrakcyjnego komornika sądowego, lecz konkretnego komornika, a mianowicie powoda, w związku z jego odwołaniem.

Z tego natomiast punktu widzenia *ratio legis* przepisu art. 63 ust. 1 u.k.s.e. wiąże się z zapewnieniem zastępowanemu komornikowi określonego udziału w dochodach uzyskanych przez jego zastępcę z uwagi na to, że ich osiągnięcie może wynikać z czynności podejmowanych wcześniej przez zastępowanego komornika. Z tej przyczyny uprawnienie, określone w art. 63 ust. 1 u.k.s.e., było ograniczone tylko do jednego roku pełnienia zastępstwa, a następnie zastępca był już uprawniony do całego dochodu.

Zarzuty kasacyjne dotyczyły wprawdzie wyłącznie naruszenia prawa materialnego, a jednocześnie okazały się uzasadnione, nie ma jednak możliwości wydania w tej sprawie przez Sąd Najwyższy merytorycznego orzeczenia o charakterze reformatoryjnym, ponieważ z przedstawionych w zaskarżonym wyroku ustaleń faktycznych, mogących stanowić podstawę orzekania w postępowaniu kasacyjnym, nie wynika, aby zasadność dochodzonego roszczenia co do wysokości była dotychczas przedmiotem oceny ze strony Sądu Apelacyjnego, który oparł swoje rozstrzygnięcie na zupełnie innych przesłankach, dotyczących zasady tego roszczenia, a które okazały się błędne. Nie można przy tym uznać, że wysokość roszczenia była niesporna. Zauważyć jedynie można, iż przed wydaniem wyroku przez Sąd pierwszej instancji strony przedstawiały twierdzenia i wywody w tej kwestii – *nota bene* związane również z modyfikacją wysokości dochodzonego roszczenia (por. k. 117, 125, k. 129 i k. 130) – jednak ani Sąd Okręgowy, ani Sąd Apelacyjny nie dokonał ich merytorycznej oceny.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

